

УДК 343.2/.7

DOI <https://doi.org/10.32836/2521-6473-2019-3-109-118>

**В. О. Поповичук**, кандидат юридичних наук,  
старший слідчий з особливо важливих справ  
Головного слідчого управління  
фінансових розслідувань  
Державної фіскальної служби України

### ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ПРО КРИМІНАЛЬНУ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЗА НЕЗАКОННЕ ВИКОРИСТАННЯ СИМВОЛІКИ ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА, ЧЕРВОНОГО ПІВМІСЯЦЯ, ЧЕРВОНОГО КРИСТАЛА

У статті надані пропозиції та рекомендації, спрямовані на вдосконалення законодавства України про кримінальну відповідальність за незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала, у тому числі обґрунтовано доцільність виключення ст. 435 КК України та доповнення ст. 445 КК України відповідними частинами.

Крім того, обґрунтовано доцільність доповнення Кримінального кодексу України статтею 445-1 «Незаконне ввезення товарів, під виглядом гуманітарної допомоги на тимчасово не підконтрольну органам державної влади територію України, на яких відсутня символіка Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала, та їх використання».

У зв'язку з тим, що диспозиція вищевказаних статей Кримінального Кодексу України має бланкетний характер, обґрунтовано доцільність внесення змін та доповнення до: ст. 9 Закону України «Про Товариство Червоного Хреста України»; ст. 3 Статуту Товариства Червоного Хреста України; ст. ст. 5, 9, 12 Закону України «Про гуманітарну допомогу»; ст. 15 Закону України «Про символіку Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала в Україні», а також до ст. 963 Кримінального кодексу України; ст. 214 Кримінального процесуального кодексу України.

Гострим і актуальним постає на сьогодні питання вдосконалення законодавства у сфері кримінально-правової відповідальності за незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала в умовах збройного конфлікту та на тимчасово окупованій території України.

Сучасний стан інституту відповідальності за злочини проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку підлягає конвенціональній регламентації, основу якої становить принцип визнання пріоритетності й суспільної небезпеки наслідків скоєння злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку.

Ключові слова: злочини проти миру та безпеки людства та міжнародного правопорядку, кримінальна відповідальність, вдосконалення законодавства; незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала; виключення ст. 435 КК України; доповнення статті 445-1 КК України.

**V. O. Popovichuk. Senior investigator on especially important cases chief financial investigator investigations of the state fiscal service of Ukraine**

The article provides suggestions and recommendations aimed at improving the legislation of Ukraine on criminal liability for the illegal use of the symbols of the Red Cross, Red Crescent, Red Crystal, including the substantiation of the expediency of the exclusion of Art. 435 of the Criminal Code of Ukraine and amendments to Art. 445 of the Criminal Code of Ukraine by the relevant parts.

In addition, the expediency of supplementing the Criminal Code of Ukraine with Article 445-1 "Illegal import of goods, under the guise of humanitarian assistance for temporarily not controlled by state authorities in the territory of Ukraine, which do not have the symbols of the Red Cross, Red Crescent, Red Crystal, and their use", was substantiated.

© В. О. Поповичук, 2019

*Due to the fact that the disposition of the aforementioned articles of the Criminal Code of Ukraine is blanket, the expediency of introducing amendments and additions to: art. 9 of the Law of Ukraine "On the Society of the Red Cross of Ukraine"; Art. 3 of the Charter of the Red Cross Society of Ukraine; Art. Art. 5, 9, 12 of the Law of Ukraine "On Humanitarian Aid"; Art. 15 of the Law of Ukraine "On the Symbolism of the Red Cross, Red Crescent, Red Crystal in Ukraine", as well as to Art. 963 of the Criminal Code of Ukraine; Art. 214 of the Criminal Procedural Code of Ukraine.*

*The issue of improving the legislation in the field of criminal liability for the illegal use of the symbols of the Red Cross, Red Crescent, Red Crystal in the conditions of an armed conflict and in the temporarily occupied territory of Ukraine today is a pressing and urgent issue.*

*The current state of the institute of responsibility for crimes against peace, human security and international law is subject to conventional regulation, which is based on the principles of recognizing the priority and public danger of the consequences of crimes against peace, human security and international law and order.*

*States are required to provide in domestic law for measures aimed at preventing and stopping all cases of illegal use of the symbolism of the Red Cross, Red Crescent, Red Crystal, both in peacetime and in situations of armed conflict.*

*Key words: crimes against the peace and security of mankind and international rule of law, criminal liability, improvement of legislation; illegal use of the symbol of the Red Cross, Red Crescent, Red Crystal; exclusion of art. 435 of the Criminal Code of Ukraine; addition to article 445-1 of the Criminal Code of Ukraine.*

**Постановка проблеми.** Проблематика кваліфікації та правозастосування злочинів, передбачених ст. ст. 435, 445 КК України, складається із недосконалого кримінального законодавства України, яке регулює порядок використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала, у тому числі в розмитості та неконкретизованості їх викладення в Кримінальному Кодексі України.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Питання застосування міжнародно-правових та міжнародно-кримінальних норм у світлі підтримки міжнародного правопорядку досліджували такі науковці, як П.С. Берзін, В.Г. Буткевич, М.В. Буроменський, Ю.А. Дорохіна, В.І. Свінцов, Г.В. Ігнатенко В.І. Кузнецов та ін. [6, с. 711]

Аналізуючи праці цих науковців, варто зазначити, що питання, пов'язані з використанням символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала, розкрито неповно. Так, більшість особливостей кримінальної відповідальності за незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала залишилися поза увагою науковців у галузі кримінального права.

**Метою статті** є визначення проблем та надання пропозицій щодо вдосконалення законодавства України про кримінальну відповідальність за незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала.

**Виклад основного матеріалу дослідження.** Гострим і актуальним постає на сьогодні питання вдосконалення законодавства про кримінальну відповідальність за незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала в умовах збройного конфлікту, режиму проведення операції об'єднаних сил та правового режиму тимчасово окупованих територій України.

Вказана символіка виконує важливі функції захисту цивільного мирного населення, має належний специфічний режим використання та користується міжнародно-правовим захистом, а тому її незаконне використання як у мирний, так і воєнний час є недопустимим.

Статистичні спостереження соціальних мереж, інформаційних сайтів, наявність на вулицях міст України та в громадському транспорті вивісок, реклам із символікою Червоного Хреста, Червоного Півмісяця та Червоного Кристала дають можливість стверджувати про неодноразове систематичне незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця та Червоного Кристала.

З метою ефективної боротьби із цими фактами необхідно вдосконалювати законодавство України, яке регулює порядок використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала та контроль за використанням цієї символіки.

Основна проблематика відсутності правового застосування статей 435, 445 КК України в розмитості та неконкретизованості їх викладення в Кримінальному Кодексі України.

Так, безпосереднім об'єктом злочину є міжнародний правопорядок у сфері використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала. На цей об'єкт здійснюється однакове посягання як за незаконного використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала, так і при використанні символіки, яка імітує використання цієї символіки (використання подібних кольорів, зображень, слів).

Однак використання іншої символіки, що імітує використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала, свого відображення в Кримінальному Кодексі України як кримінальне правопорушення не знайшло.

У судовій практиці України неодноразово були встановлені випадки, коли особи з корисливих мотивів представлялись співробітниками Червоного хреста з метою заволодіння грошовими коштами та майном громадян, використовуючи авторитет Міжнародного руху Червоного Хреста та Червоного Півмісяця. В цьому випадку особи, представляючись співробітниками Червоного Хреста, фактично символізували в усному вигляді своє, нібито, відношення до цього руху, і ця смислова інформація була сприйнята адресатами (громадянами), які мають довіру та повагу до авторитету Міжнародного руху Червоного Хреста та Червоного Півмісяця, у зв'язку із чим кримінальні правопорушники за симулювання наявності відповідного статусу отримували відповідні безпідставні преференції як матеріального (грошові кошти, майно), так і не матеріального характеру (можливість безпідставного отримання відповідних благ, соціального пакету), тим самим незаконно використовували один з елементів символіки Червоного Хреста, його назву (слово).

Відповідно до принципів, визначених Міжнародним рухом Червоного Хреста та Червоного Півмісяця, закріплених у міжнародних договорах, ратифікованих Україною, дії, спрямовані на симулювання володіння відповідним статусом, щоб викликати довіру, з метою отримання безпідставних преференцій, а також дії, направлені на піддрив авторитету Міжнародного червонохресного руху, є забороненими.

Ці кримінальні правопорушення посягають на встановлений порядок у сфері використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця і Червоного Кристала. Однак ці факти свого відображення в Кримінальному Кодексі України як кримінальне правопорушення не знайшли.

Також потрібно мати на увазі, що метою незаконного використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця і Червоного Кристала може бути умисне ухилення від сплати податків, митних платежів тощо, оскільки товари під символікою Червоного Хреста, Червоного Півмісяця і Червоного Кристала звільняються від сплати податків, обов'язкових платежів. Цей факт також може бути мотивом для вчинення злочину, передбаченого ст. 445 КК України.

Так, згідно із ч. 4 ст. 287 Митного кодексу України [1] «Особливості оподаткування митом деяких товарів», товари, що ввозяться на митну територію України на адресу Товариства Червоного Хреста України, його органів та місцевих організацій відповідно до Закону України «Про Товариство Червоного Хреста України» як гуманітарна чи добродійна допомога, звільняються від оподаткування ввізним митом.

Згідно зі ст. 18 Закону України «Про Товариство Червоного Хреста України» [2] товари та матеріальні цінності, які надходять у тому числі з-за кордону Товариству, його органам

та місцевим організаціям як гуманітарна чи добродійна допомога, тобто без мети одержання прибутку, розподіляються і використовуються Товариством, його органами та місцевими організаціями винятково безоплатно для виконання статутних завдань Товариства. Такі товари та матеріальні цінності звільняються відповідно до закону від оподаткування, у тому числі митом, та плати за виконання митних формальностей поза місцем розташування митних органів або поза робочим часом, встановленим для органів доходів і зборів.

Таким чином, товари, які ввозяться на територію України із символікою Червоного Хреста, звільняються від сплати ввізного мита, здійснюється їх ввіз за спрощеною системою без сплати митних формальностей поза місцем розташування митних органів.

Згідно зі ст. 18 Закону України «Про Товариство Червоного Хреста України» [2] Товариство, його місцеві організації, створені (засновані) ними підприємства звільняються від сплати податків та інших платежів згідно із законодавством.

Так, відповідно до пп. 165.1.4 п. 165.1 ст. 165 Податкового кодексу України [3], доходи, які не включаються до розрахунку загального місячного (річного) оподатковуваного доходу, сума виплат чи відшкодувань (крім заробітної плати чи інших виплат та відшкодувань за цивільно-правовими договорами), що здійснюється Товариством Червоного Хреста України на користь отримувачів благодійної допомоги відповідно до законодавства України з урахуванням п. 170.7 ст. 170 цього Кодексу. Згідно з пп. 170.7.1 п. 170.7 ст. 170 Податкового кодексу України «Оподаткування благодійної допомоги» не оподатковується та не включається до загального місячного або річного оподатковуваного доходу платника податку благодійна, у тому числі гуманітарна допомога (далі – благодійна допомога), яка надходить на його користь у вигляді коштів або майна (безоплатно виконаної роботи, наданої послуги) та відповідає вимогам, визначеним цим пунктом. Згідно з пп. 170.7.4 п. 170.7 ст. 170 Податкового кодексу України, не включається до оподатковуваного доходу цільова благодійна допомога, що надається резидентами – юридичними чи фізичними особами у будь-якій сумі (вартості) державному або комунальному закладу чи благодійній організації, у тому числі Товариству Червоного Хреста України, що надають послуги особам, які не мають житла, з харчування та облаштування на нічліг [3].

Таким чином, один із способів умисного ухилення від сплати податків, митних платежів та інших обов'язкових надходжень є незаконне та безпідставне використання символіки Червоного Хреста на товарах чи на фінансово-господарських документах на даний товар. В такому випадку буде ідеальна сукупність злочинів, передбачена статтями 212 та 445 Кримінального Кодексу України.

Товариство Червоного Хреста України є всеукраїнською добровільною громадською гуманітарною організацією. Товариство допомагає державі в наданні медичної й гуманітарної допомоги під час збройних конфліктів і в мирний час, бере участь у наданні міжнародної допомоги у разі катастроф та надзвичайних ситуацій, забезпечує медико-соціальну допомогу найменш соціально захищеним верствам населення.

Так, на теперішній час залишається законодавчо не врегульованим питання надання гуманітарної допомоги населенню на тимчасово окупованій території України. У ході вивчення статистичних спостережень соціальних мереж, інформаційних сайтів, засобів масової інформації встановлено систематичну закономірність посилення бойових дій на межі розмежування після направлення гуманітарних конвоїв Російською Федерацією на тимчасово окуповану територію України.

Одним з основних напрямів міжнародного червонохресного руху є надання гуманітарної допомоги під час збройних конфліктів та в мирний час найменш соціально захищеним верствам населення.

Таким чином, на тимчасово окупованій території України надання гуманітарної допомоги населенню повинно здійснюватись тільки через Товариство Червоного Хреста України або представників міжнародного червонохресного руху.

Контроль за використанням символіки Червоного Хреста насамперед повинен здійснюватися Національним товариством Червоного Хреста, також необхідно закріпити на законодавчому рівні як обов'язок, а не право. Тобто необхідним видається внесення змін до Закону України «Про Товариство Червоного Хреста України» та до Статуту Товариства Червоного Хреста України.

Виходячи з того, що ст. 445 КК України передбачено відповідальність за таке неправомірне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Кристала та Червоного Півмісяця, як: заборона використання зображення емблем Червоного Хреста, Червоного Півмісяця та Червоного Кристала на знаках для товарів і послуг, промислових зразках; використання цих слів або зображень як елемента знака для товарів і послуг, промислових зразків чи найменувань згідно з чинним законодавством України тощо, – очевидним є те, що ці дії може здійснити суб'єкт господарювання, який одночасно є або фізичною особою – підприємцем, або юридичною особою.

За дії, вчинені від імені юридичних осіб, відповідають конкретні фізичні особи. Відповідно до ст. 96<sup>3</sup> КК України, до юридичних осіб може бути застосовано заходи кримінально-правового характеру: штраф; конфіскація майна; ліквідація.

Недоліком кримінального законодавства України є відсутність у ст. 96<sup>3</sup> КК України вказівки на злочин, що передбачений ст. ст. 445, 445<sup>1</sup> КК України як підстави для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру.

На думку О.О. Бахуринської, ст. 445 КК України не застосовується, якщо дії можна кваліфікувати за статтями, що передбачають спеціальні норми, зокрема, як військовий злочин за ст. 435 КК України, або як порушення законів і звичаїв війни за ст. 438 КК України. У ст. 435 КК України в основі виділення спеціальної норми є поєднання ознак спеціального суб'єкта, яким визнається військовослужбовець, з ознаками місця або обстановки вчинення злочину – в районі воєнних дій або в умовах воєнного стану. Під ст. 438 КК підпадають ті види незаконного використання зазначеної символіки, які характеризуються вищим ступенем суспільної небезпечності злочинних діянь та тяжкості спричинених ними наслідків [4, с. 624].

На підставі вищевикладеного можна стверджувати, що діяння, пов'язані із незаконним використанням символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала у їх відповідних різновидах, можна кваліфікувати за однією з трьох статей КК України, а саме: або ст. 435 КК, або ст. 438 КК, або ст. 445 КК.

Цей факт ускладнює проблематику конкуренції кримінально-правових норм та правильної кваліфікації злочину, пов'язаного з незаконним використанням символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала. Виходячи з того, що назви злочинів тих видів, що передбачені статтями 435, 445 КК, є майже тотожними, виникає значна ймовірність помилкової кваліфікації, пов'язаної із застосуванням норми кримінального законодавства. З урахуванням цього цілком можливим видається об'єднання цих норм в одну.

Отже, пропонуємо внести такі зміни до КК України:

І. Викласти ст. 445 Кримінального кодексу України в такій редакції:

«Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала»

1. Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала в засобах масової інформації, в інтернеті, на вивісках, плакатах, оголошеннях, листівках, документах тощо або використання будь-якої іншої символіки, яка їх імітує (використання подібних кольорів, зображень, найменувань, слів, що можуть призвести до змішу-

вання), або використання зазначених емблем або слів як елемента знака для інших емблем або найменувань, або незаконне привласнення права використовувати символіку Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала, або інші види незаконного використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала карається штрафом від трьох до чотирьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

2. Незаконне використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала або використання будь-якої іншої символіки, яка їх імітує для маркування товарів чи упаковок незалежно від їх призначення, карається штрафом від чотирьох до восьми тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією майна.

3. Використання слів «Червоний Хрест», «Червоний Півмісяць», «Червоний Кристал» та комбінацій цих слів в усному вигляді, за умови, що дані слова використовуються не уповноваженою особою, шляхом шахрайського переконання, що така особа є співробітником (представником) Міжнародного червонохресного руху (імітування володіння статусом співробітника (представника) Міжнародного червонохресного руху), з метою отримання неправомірної вигоди матеріального чи нематеріального характеру карається штрафом від чотирьох до восьми тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавленням волі на строк до двох років

4. Дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені службовою особою суб'єкта господарювання або службовою особою міжнародного червонохресного руху, караються позбавленням волі на строк до п'яти років, з позбавленням права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років та з конфіскацією майна.

5. Носіння в районі воєнних дій символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала особами, які не мають на те права, або носіння в районі воєнних дій символіки, яка імітує символіку Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала, а також зловживання в умовах особливого періоду або воєнного стану прапорами чи знаками Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала, а також прапорами чи знаками, які імітують символіку Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала або пофарбуванням, присвоєним санітарно-транспортним засобам, караються обмеженням або позбавленням волі на строк до двох років.

6. Дії, передбачені частинами першою або другою, або третьою, або п'ятою цієї статті, якщо вони спричинили тяжкі наслідки, караються позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років з конфіскацією майна.

7. Дії, передбачені частинами першою або другою, або третьою, або п'ятою, якщо вони поєднані з умисним вбивством, караються позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років або довічним позбавленням волі з конфіскацією майна.

Примітка:

1. У цій статті під неправомірною вигодою слід розуміти кошти чи інше майно, переваги, пільги, послуги або нематеріальні активи, які намагаються одержати чи одержують без законних на те підстав.

2. Тяжкими наслідками у статті 445, 445<sup>1</sup> вважаються такі наслідки, які у п'ятсот і більше разів перевищують неоподатковуваний мінімум доходів громадян або які характеризуються високим ступенем суспільної небезпечності злочинних діянь та тяжкості спричинених ними наслідків, зокрема, якщо заподіяні поранення, тяжкі тілесні ушкодження, загибель людей.

II. Виключити ст. 435 з КК України.

III. Доповнити Кримінальний кодекс України таким змістом: ст. 445-1 «Незаконне ввезення (пересилання) товарів, під виглядом гуманітарної допомоги на тимчасово окуповану

територію України не підконтрольну органам державної влади України, на яких відсутня символіка Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала, та їх використання»

1. Ввезення товарів під виглядом гуманітарної допомоги на тимчасово окуповану територію України, на яких відсутні представництва спеціально уповноважених державних органів України з питань гуманітарної допомоги, без офіційного дозволу Товариства Червоного Хреста України чи офіційного представництва міжнародного червонохресного руху на їх ввезення, на яких відсутня символіка Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала, карається обмеженням або позбавленням волі на строк до двох років з конфіскацією майна.

2. Використання товарів під виглядом гуманітарної допомоги на тимчасово окупованій території України без офіційного дозволу товариства Червоного Хреста України чи офіційного представництва міжнародного червонохресного руху карається позбавленням волі на строк до двох років з конфіскацією майна.

3. Дії, передбачені частиною першою та другою, вчинені службовою особою суб'єкта господарювання або службовою особою міжнародного червонохресного руху, караються позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років з конфіскацією майна.

4. Ті самі дії, якщо вони спричинили тяжкі наслідки, караються позбавленням волі на строк від семи до дванадцяти років з конфіскацією майна.

5. Ті самі дії, якщо вони поєднані з умисним вбивством, караються позбавленням волі на строк від десяти до п'ятнадцяти років або довічним позбавленням волі з конфіскацією майна.

IV. Викласти ст. 96<sup>3</sup> Кримінального кодексу України в такій редакції:

«Підставами для застосування до юридичної особи заходів кримінально-правового характеру є:

1) вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених у статтях 209 і 306, частинах першій і другій статті 368<sup>3</sup>, частинах першій і другій статті 368<sup>4</sup>, статтях 369 і 369<sup>2</sup>;

2) незабезпечення виконання покладених на її уповноважену особу законом або установчими документами юридичної особи обов'язків щодо вжиття заходів із запобігання корупції, що призвело до вчинення будь-якого із злочинів, передбачених у статтях 209 і 306, частинах першій і другій статті 368<sup>3</sup>, частинах першій і другій статті 368<sup>4</sup>, статтях 369 і 369<sup>2</sup>;

3) вчинення її уповноваженою особою від імені юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених у статтях 258–258<sup>5</sup>;

4) вчинення її уповноваженою особою від імені та в інтересах юридичної особи будь-якого із злочинів, передбачених статтями 109, 110, 113, 146, 147, частинами другою – четвертою статті 159<sup>1</sup>, статтями 160, 260, 262, 436, 437, 438, 442, 444, частиною четвертою статті 445, частиною третьою статті 445<sup>1</sup>, статтею 447 цього Кодексу».

Примітка 1. Під уповноваженими особами юридичної особи слід розуміти службових осіб юридичної особи, а також інших осіб, які відповідно до закону, установчих документів юридичної особи чи договору мають право діяти від імені юридичної особи.

2. Злочини, передбачені статтями 109, 110, 113, 146, 147, частинами другою – четвертою статті 159<sup>1</sup>, статтями 160, 209, 260, 262, 306, частинами першою і другою статті 368<sup>3</sup>, частинами першою і другою статті 368<sup>4</sup>, статтями 369, 369<sup>2</sup>, 436, 437, 438, 442, 444, частиною четвертою статті 445, частиною третьою статті 445<sup>1</sup>, статтею 447 цього Кодексу, визнаються вчиненими в інтересах юридичної особи, якщо вони призвели до отримання нею неправомірної вигоди або створили умови для отримання такої вигоди, або були спрямовані на ухилення від передбаченої законом відповідальності.

V. Доповнити:

ч. 8 ст. 214 Кримінального процесуального Кодексу України частиною четвертою статті 445 та частиною третьою статті 445<sup>1</sup> Кримінального Кодексу України.

У зв'язку з тим, що ст. 445 КК України є бланкетною нормою, дослідження проблематики вдосконалення законного використання символіки повинно стосуватись також інших норм чинного законодавства України, які регулюють законність використання символіки.

Так, метою кримінально-правової протидії незаконному використанню символіки є зниження рівня злочинних дій, пов'язаних із незаконним використанням символіки. Завданням протидії незаконному використанню символіки є конкретна програма дій, зорієнтованих на досягнення поставленої мети. Для цього необхідно створення відповідних контролюючих підрозділів у Товаристві Червоного Хреста України, які будуть здійснювати контроль за правомірністю використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала.

На підставі вищевикладеного доцільно внести зміни, а саме доповнити:

а) ст. 9 Закону України «Про Товариство Червоного Хреста України» таким змістом:

– здійснює контроль за законністю використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала. Рекомендації та висновки уповноважених контролюючих органів Товариства Червоного Хреста України обов'язково розглядаються органами досудового розслідування в першочерговому порядку;

– тимчасово виконує функції спеціально уповноважених державних органів з питань гуманітарної допомоги, згідно з Законом України «Про гуманітарну допомогу» від 22.10.1999 № 1192-XIV, на тимчасово окупованій території України, на якій відсутні представництва спеціально уповноважених державних органів України з питань гуманітарної допомоги; [2]

б) ст. 3 Статуту Товариства Червоного Хреста України таким змістом: в кожній організації національного (центрального) та регіонального рівня створюється орган, відповідальний за здійснення контролю за законністю використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала в Україні. [7]

Згідно із Законом України «Про Товариство Червоного Хреста України» від 28.11.2002 № 330-IV, Товариство Червоного Хреста України (далі – Товариство) є всеукраїнською добровільною громадською гуманітарною організацією. Товариство допомагає державі у наданні медичної і гуманітарної допомоги під час збройних конфліктів та в мирний час, бере участь у наданні міжнародної допомоги у разі катастроф і надзвичайних ситуацій, забезпечує медико-соціальну допомогу найменш соціально захищеним верствам населення. [2]

Сьогодні законодавчо не врегульованим є питання надання гуманітарної допомоги населенню в районі проведення операції об'єднаних сил. У ході вивчення статистичних спостережень соціальних мереж, інформаційних сайтів, засобів масової інформації встановлено систематичну закономірність посилення бойових дій на межі розмежування після направлення гуманітарних конвоїв Російською Федерацією на тимчасово неконтрольовану територію України.

Один з основних напрямів міжнародного червонохресного руху, складником якого є Товариство Червоного Хреста України, – надання гуманітарної допомоги під час збройних конфліктів та в мирний час найменш соціально захищеним верствам населення.

Таким чином, у цій ситуації надання гуманітарної допомоги населенню, що мешкає на тимчасово неконтрольованій території України, повинно здійснюватись через Товариство Червоного Хреста України або представників міжнародного червонохресного руху.

У зв'язку з тим, що натепер це питання законодавчо не врегульовано, доцільно внести зміни до таких нормативних актів, а саме:



1. Доповнити:

а) ст. 5 Закону України «Про гуманітарну допомогу» від 22.10.1999 № 1192-ХІV таким змістом: «на тимчасово окупованій території України, на якій відсутні представництва спеціально уповноважених державних органів України з питань гуманітарної допомоги, тимчасово виконує їх функції товариство Червоного Хреста України або офіційні представництва міжнародного червонохресного руху»;

б) ст. 9 Закону України «Про гуманітарну допомогу» від 22.10.1999 № 1192-ХІV таким змістом: «на тимчасово окупованій території України, на якій відсутні представництва спеціально уповноважених державних органів України з питань гуманітарної допомоги, дозволяється ввезення лише гуманітарної допомоги, які пройшли контроль товариством Червоного Хреста України або офіційним представництвом міжнародного червонохресного руху. На гуманітарну допомогу, яка ввозиться на тимчасово окуповану територію України, обов'язково наноситься символіка Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала товариством Червоного Хреста України або офіційними представниками міжнародного червонохресного руху. Перевезення гуманітарної допомоги на тимчасово окупованій території України здійснюється обов'язково у присутності представника товариства Червоного Хреста України або офіційного представництва міжнародного червонохресного руху. Гуманітарна допомога доставляється тільки за адресами розташування офіційних представництв товариства Червоного Хреста України або офіційних представництв міжнародного червонохресного руху. Ввезення гуманітарної допомоги на тимчасово окуповану територію України, на якій відсутні представництва спеціально уповноважених державних органів України з питань гуманітарної допомоги, без офіційного дозволу товариства Червоного Хреста України чи офіційного представництва міжнародного червонохресного руху та без нанесення на товари символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала заборонено. Оплатне відчуження даних товарів на тимчасово окупованій території України забороняється»;

в) ст. 12 Закону України «Про гуманітарну допомогу» від 22.10.1999 № 1192-ХІV таким змістом: «також порушеннями законодавства про гуманітарну допомогу, що тягне за собою кримінальну відповідальність згідно із законом, є ввезення (пересилання) товарів під виглядом гуманітарної допомоги на тимчасово окуповану територію України, на якій відсутні представництва спеціально уповноважених державних органів України з питань гуманітарної допомоги, та їх подальше використання без символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала або без офіційного дозволу товариства Червоного Хреста України або офіційного представництва міжнародного червонохресного руху» [8].

Для вирішення проблеми покращення правозастосування ст. 445 КК України доцільно внести зміни до частини 1 ст. 15 Закону України «Про символіку Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала в Україні».

Частину 1 статті 15 Закону України «Про символіку Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала в Україні» викласти в такій редакції:

Забороняється використання емблем Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала, комбінацій цих емблем; слів «Червоний Хрест», «Червоний Півмісяць», «Червоний Кристал», комбінацій цих слів як у письмовому, так і в усному вигляді; розпізнавального знака чи будь-якого іншого знака, найменування або сигналу, які являють собою імітацію (використання подібних кольорів або зображень) або можуть призвести до змішування, незалежно від мети такого використання, з порушенням положень цього Закону і Правил [5].

**Висновки.** Можливо зробити висновок, що є нагальна потреба в законодавчому перегляді формулювання вищевказаних статей Кримінального Кодексу України. Запровадження національних заходів, спрямованих на дотримання законного використання симво-

ліки Червоного Хреста, Червоного Кристала та Червоного Півмісяця, є важливим фактором підтримки неупередженості й нейтральності, пов'язаної з наданням гуманітарної допомоги. Невжиття державою відповідних заходів може призвести до зловживань у використанні емблеми та зменшить рівень поваги до неї. Варто також мати на увазі, що нездатність органів влади присікти зловживання символікою Червоного Хреста, Червоного Півмісяця і Червоного Кристала в мирний час спростить зловживання ними під час збройного конфлікту. Вдосконалення норм законодавства України щодо незаконного використання символіки Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала створить правове підґрунтя для перенесення розглядуваного злочину в практичну площину.

### Список використаних джерел:

1. Митний кодекс України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4495-17> (дата звернення: 26.07.2019).
2. Про Товариство Червоного Хреста України : Закон України від 28.11.2002 № 330-IV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/330-15> (дата звернення: 26.07.2019)
3. Податковий кодекс України. URL: [zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17](http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17) (дата звернення: 26.07.2019).
4. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України : у 2 т. / за заг. ред. П.П. Андрушка, В.Г. Гончаренка, Є.В. Фесенка. 3-тє вид., перероб. та доп. Київ : Алерта : КНТ : Центр учбової літератури, 2009. Т. 2. 624 с.
5. Про символіку Червоного Хреста, Червоного Півмісяця, Червоного Кристала в Україні : Закон України від 08.07.1999 № 862-XIV URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/862-14> (дата звернення: 26.07.2019).
6. Українське кримінальне право. Загальна частина : підручник / П.С. Берзін та ін. ; за заг. ред. В.О. Навроцького. Київ : Юрінком Інтер, 2013. 711 с.
7. Статут Товариства Червоного Хреста України: Затверджений XV з'їздом Товариства Червоного Хреста України 04.04.1991. Київ : Товариство Червоного Хреста України, 2001. 44 с.
8. Про гуманітарну допомогу : Закон України від 22.10.1999 № 1192-XIV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1192-14> (дата звернення: 26.07.2019).